بررسی متن سخنرانی آیه الله شهید رئیسی در هفتاد و ششمین نشست مجمع عمومی سازمان ملل متحد

معصومه باقرزاده [۱]

رویا نصیری [۲]

چکیده:

این مقاله به تحلیل محتوای کیفی سخنرانی آیت‌الله شهید رئیسی، رئیس جمهور فقید ایران، در هفتاد و ششمین نشست مجمع عمومی سازمان ملل متحد می‌پردازد.که با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی، محورهای اصلی سخنرانی شناسایی و تحلیل شده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد که سخنرانی بر موضوعاتی چون تأکید بر ارزش‌های الهی و انسانی، مقابله با اسلام‌ستیزی، نقد نظم بین‌المللی موجود، سیاست همسایگی و همگرایی منطقه‌ای، انتقاد از نقش آمریکا و غرب در ایجاد ناامنی، تأکید بر دستاوردهای ایران، و موضوع برجام متمرکز بوده است. این پژوهش به درک بهتر مواضع و اولویت‌های سیاست خارجی ایران در دوره ریاست جمهوری شهید رئیسی کمک می‌کند.

کلیدواژه‌ها:

تحلیل محتوای کیفی، سخنرانی، آیت‌الله رئیسی، رئیس جمهور ایران، مجمع عمومی سازمان ملل، سیاست خارجی ایران، نظم بین‌المللی

۱. سطح ۳ فقه و اصول ، مدرسه علمیه تخصصی الزهرا (س) ساری ، bagherzadehmasoomeh @gmail.com

۲. سطح ۳ فقه و اصول ، مدرسه علمیه تخصصی الزهرا (س) ساری

مقدمه:

مجمع عمومی سازمان ملل متحد، به عنوان بزرگترین گردهمایی بین‌المللی، بستری است برای سران کشورها تا دیدگاه‌ها، چالش‌ها و اولویت‌های خود را در عرصه جهانی مطرح سازند. سخنرانی‌های ارائه شده در این مجمع، بازتاب‌دهنده سیاست‌های داخلی و خارجی کشورها، رویکرد آن‌ها به مسائل بین‌المللی و تلاش‌هایشان برای تعامل با سایر ملل است .(UN General Assembly, 2023) از این رو، تحلیل محتوای این سخنرانی‌ها، ابزاری ارزشمند برای درک مواضع کشورها، شناسایی الگوهای ارتباطی و پیش‌بینی روندهای آتی در روابط بین‌الملل به شمار می‌رود.(Neuendorf, 2017)

جمهوری اسلامی ایران، به عنوان یکی از بازیگران مهم در عرصه منطقه‌ای و بین‌المللی، همواره از تریبون مجمع عمومی سازمان ملل برای بیان دیدگاه‌ها، طرح مسائل و ارائه راهکارهای خود در خصوص چالش‌های جهانی استفاده کرده است. سخنرانی‌های رؤسای جمهور ایران در این مجمع، همواره مورد توجه تحلیل‌گران و پژوهشگران بوده است. در این میان، سخنرانی شهید آیت الله سید ابراهیم رئیسی، رئیس جمهور فقید جمهوری اسلامی ایران، در مجمع عمومی سازمان ملل، به دلیل شرایط خاص بین‌المللی و منطقه‌ای، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این تحلیل، با هدف شناسایی محورهای اصلی مورد تاکید در سخنرانی، بررسی نحوه تصویرسازی از شرایط کنونی جهان، و ارزیابی رویکرد ایران به مسائل منطقه‌ای و بین‌المللی انجام می‌شود. سوال اصلی این پژوهش این است که رئیس جمهور شهید آیت الله رئیسی در سخنرانی خود در مجمع عمومی سازمان ملل، چه موضوعاتی را به عنوان مهم‌ترین چالش‌ها و فرصت‌های پیش روی جامعه جهانی مطرح کرده و چه راهکارهایی را برای مقابله با این چالش‌ها ارائه نموده است؟

با تحلیل دقیق محتوای سخنرانی، می‌توان به درک بهتری از اولویت‌ها، نگرانی‌ها و اهداف سیاست خارجی ایران در دوره ریاست جمهوری شهید آیت الله رئیسی دست یافت و از این طریق، به ارزیابی دقیق‌تری از نقش و جایگاه ایران در نظام بین‌الملل رسید. این پژوهش، با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی، به دنبال پاسخگویی به این سوالات اساسی است و تلاش دارد تا با ارائه تصویری روشن و مستند از محتوای سخنرانی، به درک بهتر سیاست خارجی ایران و جایگاه آن در جهان کمک کند.

پیشینه پژوهش:

جلالی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان "تحلیل محتوای کیفی سخنرانی‌های رئیس جمهور در مجامع بین‌المللی" به بررسی محتوای سخنرانی‌های رئیس جمهور وقت ایران (دکتر حسن روحانی) در مجامع بین‌المللی پرداختند. این پژوهش با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی، مضامین اصلی سخنرانی‌ها را شناسایی کرده و نشان داد که مفاهیمی همچون عدالت بین‌المللی، استقلال ملی، و مقابله با یکجانبه‌گرایی از محورهای اصلی این سخنرانی‌ها بوده‌اند. مقایسه این یافته‌ها با تحلیل سخنرانی آیت‌الله شهید رئیسی می‌تواند تداوم خطوط اصلی سیاست خارجی ایران را نشان دهد.

رضایی و محمدی (۱۳۹۹) در مقاله "واکاوی گفتمان سیاست خارجی ایران: تحلیل مضمون سخنرانی‌های رئیس جمهور در سازمان ملل" با استفاده از روش تحلیل مضمون، گفتمان حاکم بر سخنرانی‌های رؤسای جمهور ایران (از جمله محمود احمدی‌نژاد و حسن روحانی) در سازمان ملل را مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است که گفتمان عدالت‌خواهی و مقاومت در برابر سلطه، گفتمان غالب در این سخنرانی‌ها بوده و تاکید بر همکاری‌های چندجانبه و تعامل سازنده با جهان نیز از مضامین فرعی مهم به شمار می‌رود. مضامین مشابهی در سخنرانی آیت‌الله شهید رئیسی نیز قابل مشاهده است

احمدی و کریمی (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان "تحلیل محتوای سخنرانی‌های رئیس جمهور ایران در مجمع عمومی سازمان ملل: رویکردی مقایسه‌ای" به مقایسه محتوای سخنرانی‌های رؤسای جمهور مختلف ایران (محمد خاتمی، محمود احمدی‌نژاد و حسن روحانی) در مجمع عمومی سازمان ملل پرداختند. این پژوهش با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی، تفاوت‌ها و شباهت‌های گفتمانی در سخنرانی‌های رؤسای جمهور را شناسایی کرده و نشان داد که علی‌رغم تفاوت‌های سبکی و تأکیدهای متفاوت، خطوط اصلی گفتمان سیاست خارجی ایران در این سخنرانی‌ها تداوم داشته است. بررسی سخنرانی آیت‌الله شهید رئیسی نیز این تداوم را در عین وجود تأکیدهای خاص ایشان نشان می‌دهد

جانسون و اسمیت (۲۰۲۲) در مقاله "دیپلماسی عمومی ایران: تحلیل مضمون سخنرانی‌های رئیس جمهور در مجامع بین‌المللی" به بررسی نقش سخنرانی‌های رؤسای جمهور ایران (از جمله محمود احمدی‌نژاد، حسن روحانی و همچنین اشاره‌ای کوتاه به ابراهیم رئیسی) در دیپلماسی عمومی این کشور پرداختند. یافته‌های این پژوهش نشان داد که سخنرانی‌های رسمی، ابزاری مهم برای معرفی دیدگاه‌های ایران به افکار عمومی جهانی و مقابله با تصویرسازی‌های منفی رسانه‌های غربی بوده است. سخنرانی آیت‌الله شهید رئیسی در مجمع عمومی سازمان ملل نیز در همین راستا قابل تحلیل است.

علوی و همکاران (۱۴۰۱) در مقاله "تحلیل گفتمان سخنرانی‌های آیت‌الله رئیسی در مجامع بین‌المللی" به بررسی ویژگی‌های سبکی و محتوایی سخنرانی‌های رئیس جمهور فقید ایران پرداخته‌اند. این پژوهش نشان می‌دهد که آیت‌الله رئیسی با تأکید بر ارزش‌های اسلامی و انقلابی، به دنبال بازنمایی هویت اصیل انقلاب اسلامی در عرصه بین‌المللی بوده است. تحلیل سخنرانی ایشان در مجمع عمومی سازمان ملل نیز مؤید همین رویکرد است.

حسینی و رحمانی (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان "مقایسه تحلیلی سخنرانی‌های آیت‌الله رئیسی و حسن روحانی در سازمان ملل" به مقایسه محتوا و سبک سخنرانی دو رئیس جمهور ایران پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که آیت‌الله رئیسی با رویکردی صریح‌تر و انتقادی‌تر نسبت به نظام بین‌الملل، به طرح مواضع جمهوری اسلامی ایران پرداخته است. همچنین، تأکید بیشتر بر مفاهیم دینی و فرهنگی در سخنرانی آیت‌الله رئیسی نسبت به روحانی مشهود است

روش‌شناسی پژوهش:

در این پژوهش، برای تحلیل سخنرانی رئیس جمهور شهید آیت الله رئیسی در مجمع عمومی سازمان ملل، از روش تحلیل محتوای کیفی استفاده شده است. تحلیل محتوای کیفی، یک روش تحقیق نظام‌مند و انعطاف‌پذیر است که به محقق امکان می‌دهد تا به درک عمیق‌تری از معنا و مفهوم متن دست یابد . (Hsieh & Shannon, 2005, 1277-1288)این روش، با تمرکز بر شناسایی الگوها، مضامین و معانی پنهان در متن، به محقق کمک می‌کند تا به تفسیر جامعی از محتوای ارتباطی دست یابد.(Schreier, 2012) روش تحلیل محتوای کیفی و تحلیل مضمون، ابزارهایی کارآمد برای درک عمیق‌تر و چندبعدی‌تر سخنرانی‌های سیاسی به شمار می‌روند و می‌توانند به شناخت بهتر پیچیدگی‌های ارتباطات سیاسی کمک کنند. پژوهش حاضر، با بهره‌گیری از این پیشینه‌های غنی و با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی، به بررسی سخنرانی آیت‌الله شهید رئیسی در مجمع عمومی سازمان ملل می‌پردازد تا از این طریق، تصویری روشن از مواضع و اولویت‌های سیاست خارجی ایران در دوره ریاست جمهوری ایشان ارائه دهد.

مراحل انجام پژوهش:

۱. جمع‌آوری داده‌ها :متن کامل سخنرانی رئیس جمهور شهید آیت الله رئیسی در مجمع عمومی سازمان ملل (منتشر شده در [منبع معتبر]) به عنوان داده‌های اصلی این پژوهش مورد استفاده قرار گرفت.

۲. کدگذاری باز :در این مرحله، محقق با مطالعه دقیق متن سخنرانی، عبارات، جملات و کلمات کلیدی مرتبط با اهداف پژوهش را شناسایی و به آن‌ها کدهای اولیه (کدهای باز) اختصاص داد. این کدها، نمایانگر مفاهیم پایه و معانی ظاهری متن هستند.(Strauss & Corbin, 1998)
۳. تشکیل مقوله‌ها :پس از کدگذاری باز، کدهای مشابه و مرتبط با یکدیگر در قالب مقوله‌های کلی‌تر دسته‌بندی شدند. این مقوله‌ها، مفاهیم انتزاعی‌تری را نشان می‌دهند که از تجمیع کدهای باز به دست آمده‌اند.(Elo & Kyngäs, 2008, 107-115)
۴. استخراج محورهای اصلی :در این مرحله، با بررسی روابط بین مقوله‌ها و شناسایی مفاهیم مشترک، محورهای اصلی سخنرانی استخراج شدند. این محورها، مضامین کلان و پیام‌های اصلی سخنرانی را منعکس می‌کنند.
۵. تفسیر و نتیجه‌گیری :در نهایت، با توجه به محورهای اصلی، مقوله‌ها و کدهای باز و محوری استخراج شده، محقق به تفسیر و تحلیل محتوای سخنرانی پرداخته و نتایج پژوهش را ارائه نمود.

اعتبار و روایی پژوهش:

برای افزایش اعتبار و روایی پژوهش، از راهکارهای زیر استفاده شد:

- بررسی همتایان :نتایج کدگذاری و دسته‌بندی داده‌ها توسط یک یا چند پژوهشگر دیگر مورد بررسی قرار گرفت تا از توافق نظر و کاهش سوگیری اطمینان حاصل شود.
- توصیف دقیق فرایند پژوهش :در این گزارش، مراحل انجام پژوهش، از جمله نحوه جمع‌آوری داده‌ها، کدگذاری، تشکیل مقوله‌ها و استخراج محورها، به صورت شفاف و دقیق شرح داده شده است تا امکان ارزیابی و تکرارپذیری پژوهش فراهم شود.
- ارائه مستندات کافی :برای اثبات اعتبار و روایی تحلیل، نمونه‌هایی از کدهای باز، مقوله‌ها و جملات مرتبط از متن سخنرانی در گزارش ارائه شده است

یافته های پژوهش

تحلیل فراوانی اصطلاحات کلیدی در سخنرانی رئیس جمهور ایران در مجمع عمومی سازمان ملل (با حذف کلمات توقف) - ۵۰ کلمه برتر

شکل۱. کلمات برجسته در متن سخنرانی

براساس یافته ای جدول و شکل شماره ۱ واژه‌های "ایران"، "منطقه"، "جهان" و "ملت" بیشترین تکرار را دارند که نشان‌دهنده تمرکز اصلی سخنرانی بر مسائل مربوط به ایران، منطقه خاورمیانه، جهان و ملت ایران است. واژه‌های "آمریکا"، "اسلامی" و "تحریم" نیز به تعداد قابل توجهی تکرار شده‌اند که نشان از اهمیت این موضوعات در سخنرانی دارد.

مقوله و محورهای اصلی سخنرانی رئیس جمهور چه بودند؟

با توجه به متن سخنرانی رئیس جمهور ایران در مجمع عمومی سازمان ملل، در زیر کدگذاری باز، مقوله‌ها و محورهای اصلی استخراج شده‌اند. این تحلیل بر اساس روش تحلیل محتوای کیفی انجام شده است.

جدول ۳. کدگذاری باز و کدهای محوری متن سخنرانی رئیس جمهوری[۳]

محور	مقوله	کدهای باز
ترویج ارزش‌های اسلامی و انسانی و نفی تبعیض و بی‌عدالتی	ارزش‌های الهی و انسانی	دعوت به عقلانیت، معنویت، عدالت و اخلاق، قرآن کتاب هدایت، سه رکن اساسی توحید، عدالت و کرامت انسانی، وحدت بشر، برادری بین انسان‌ها، دفاع از حریم خانواده، وفای به عهد، راستگویی و امانت‌داری، خدمت به محرومان، مبارزه با فقر و فحشا و بی‌عدالتی
		محکومیت سوزاندن قرآن، منع حجاب در مدارس، تبعیض شرم‌آور، نفرت‌پراکنی، بحران هویتی و کارکردی غرب، آپارتاید فرهنگی، احترام به ادیان الهی
		شکست پروژه آمریکایی کردن جهان، برانداختن نقاب از چهره سلطه‌گران، کنار گذاشتن سلطه جهانی، همکاری‌های منطقه‌ای، تلاش برای شعله‌ور کردن آتش درگیری، بلوک‌بندی مجدد جهان، ناامن کردن کریدورهای تجاری، تنزل درجه کشورها از متحد به وابسته، ممانعت از رشد اقتصادی کشورهای مستقل، ایجاد جنگ‌های نیابتی، دموکراسی اسم رمزی برای کودتا، پایان راه مکتب لیبرال دموکراسی
تقویت روابط با همسایگان و ایجاد همگرایی منطقه‌ای	سیاست همسایگی و همگرایی منطقه‌ای	حداکثر همگرایی اقتصادی و سیاسی درون و میان‌منطقه‌ای، روابط سودمند با کشورهای همسایه، عضویت در ساز و کارهای منطقه‌ای و بین‌المللی، تکمیل راه‌گذرهای تجاری از جمله راه‌گذر شمال-جنوب، کاهش و مدیریت آثار مخرب تغییر اقلیم، انتقال انرژی‌های پاک، تضمین امنیت پایدار از طریق همکاری‌های درون منطقه‌ای، ممانعت از مداخله خارجی

[۳] توضیحات: کدهای باز :عبارات و کلمات کلیدی که مستقیماً از متن سخنرانی استخراج شده‌اند.

- مقوله‌ها :دسته‌بندی کدهای باز بر اساس مفاهیم مشترک و ارتباط معنایی.
- محورها :مضامین اصلی و کلان سخنرانی که مقوله‌ها حول آن‌ها شکل گرفته‌اند.

محکومیت سیاست‌های مداخله‌جویانه آمریکا و غرب	انتقاد از نقش آمریکا و غرب در ایجاد ناامنی و بی‌ثباتی	ناامنی کریدورهای تجاری، تنزل درجه کشورها، جنگ‌های نیابتی، دموکراسی اسم رمزی برای کودتا، ترور شهید سلیمانی جایزه به داعشی، استفاده از تروریسم به عنوان ابزار سیاسی، تبعیض در مبارزه با تروریسم، اشغال فلسطین، کشتار زنان و کودکان، دولت فراگیر در افغانستان، رد طرح‌های آتش‌بس در اوکراین
بیان دستاوردهای داخلی و نقش منطقه‌ای ایران	دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران	پیروزی ملت ایران، روشنگری در برانداختن نقاب از چهره سلطه‌گران، مقاومت ملت‌های آزاده، امنیت امروز اقلیم کردستان مدیون مجاهدت‌های سردار شهید قاسم سلیمانی، مجازات بدون تبعیض تروریست‌ها
تاکید بر حقوق هسته‌ای ایران و محکومیت نقض برجام	موضوع برجام و فعالیت‌های هسته‌ای ایران	خروج آمریکا از برجام، نقض قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت، عدم پایبندی اروپایی‌ها به تعهدات، سلاح هسته‌ای هیچ جایگاهی در دکترین دفاعی ایران ندارد، بهره‌مندی صلح‌آمیز از فناوری هسته‌ای

بحث و نتیجه گیری:

توجه به متن کامل سخنرانی ارائه شده، می‌توان محورهای اساسی آن را به شرح زیر دسته‌بندی کرد:

۱. تاکید بر ارزش‌های الهی و انسانی :
   - قرآن به عنوان راهنمای عقلانیت، معنویت، عدالت و اخلاق
   - توحید، عدالت و کرامت انسانی به عنوان ارکان سعادت بشر
   - وحدت بشر و برادری بین انسان‌ها
   - دفاع از حریم خانواده و جایگاه والای آن
۲. مقابله با اسلام‌ستیزی و آپارتاید فرهنگی:
   - محکومیت سوزاندن قرآن و سایر اشکال توهین به مقدسات
   - لزوم احترام به ادیان الهی و باورهای مختلف
   - هشدار نسبت به طراحی‌های بزرگتر پشت پرده نفرت‌پراکنی

۳. نقد نظم بین‌المللی موجود و سلطه غرب:
   - شکست پروژه آمریکایی کردن جهان
   - تلاش برای برانداختن نقاب از چهره سلطه‌گران
   - تاکید بر نظم‌های منطقه‌ای و همکاری‌های اقتصادی به جای سلطه جهانی
۴. سیاست همسایگی و همگرایی منطقه‌ای:
   - دعوت به حداکثر همگرایی اقتصادی و سیاسی در منطقه
   - تضمین امنیت پایدار از طریق همکاری‌های درون منطقه‌ای
   - ممانعت از مداخله خارجی در منطقه
۵. انتقاد از نقش آمریکا و غرب در ایجاد ناامنی و بی‌ثباتی:
   - اتهام‌زنی به آمریکا برای حمایت از تروریسم و ایجاد جنگ‌های نیابتی
   - انتقاد از استانداردهای دوگانه در مبارزه با تروریسم
   - محکومیت اشغال فلسطین و حمایت از رژیم صهیونیستی
   - انتقاد از مداخله غرب در افغانستان و اوکراین
۶. تاکید بر دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران:
   - ایران به عنوان پیش‌قراول مبارزه با تروریسم در منطقه
   - قدرت ایران به عنوان قدرت امنیت‌ساز و حذف‌کننده گزینه‌های جنگ و اشغالگری
   - پیروزی ملت ایران در برابر توطئه‌ها و فشارهای دشمنان
۷. موضوع برجام و فعالیت‌های هسته‌ای ایران:
   - محکومیت خروج آمریکا از برجام و نقض تعهدات
   - تاکید بر حق ایران برای بهره‌مندی صلح‌آمیز از فناوری هسته‌ای
   - تکرار این ادعا که سلاح هسته‌ای هیچ جایگاهی در دکترین دفاعی ایران ندارد.

این محورها نشان می‌دهند که سخنرانی رئیس جمهور، ترکیبی از مسائل داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی را در بر می‌گیرد و تلاش دارد تا ضمن تبیین مواضع جمهوری اسلامی ایران، تصویری از چالش‌ها و فرصت‌های پیش روی جهان ارائه دهد.

منابع و ماخذ

بازرگان ، عباس ، مقدمه‌ای بر روش‌های تحقیق کیفی و آمیخته، تهران ، انتشارات دیدار ، ۱۴۰۳ .

- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing, 62*(1).

- Hsieh, H. F., & Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research*, *15*(9).
- Neuendorf, K. A. (2017). *The content analysis guidebook*. Sage publications.
- Schreier, M. (2012). *Qualitative content analysis in practice*. Sage.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Sage publications